Szerkesztőség és kiadó hivatal
Piacz. SIMONFFY-ház a városházával szemben.

HIRDETMÉNYEK,
előfizetési pénzek és a kiadás körüli panaszok, valamint a lap szellemi részét illető minden közlemények ide intézendők

Bérmentetlen levelek csak ismert kezektől fogadtatnak el.

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.
A SZABADELVŰ PÁRT KÖZLÖNYE.
Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

Előfizetési ár:
Helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve:

Egész évre	10 frt — kr
Félévre	5 frt —
Negyedévre	2 frt 50
Egy hóra	1 frt —

Hirdetési díj:
Öt-hasábospetitsor egyszeri beigtatásáért 5 kr.
Bélyegdij minden hirdetésért külön 30 kr
Nyilttér 4 hasábos petitsorért 20 kr.

X. évfolyam. 1883. Debreczen. Szerda, aug. 15. 178. szám.

A rendőrség hatásköre.

(T.) Sok mindenből jogi kérdést csinálnak az emberek. Elég egy agyafurt embernek inditványa, és a czifrábbnál czifrább perek készen vannak. Csak a bíróság tudná megmondani, hogy mi mindenféle észnélküli perek fordulnak elő, s legkivált azért, mert egymást heczczelik bele az emberek. Most például, a budapesti zavargások alkalmával egy eset merült fel, mely a mint halljuk, Thaisz Elek kapitány ellen lenne megindítandó, egy budapesti, köruti kávés által. Miután pedig ez a pör a vidéki városok rendőrkapitányait és kávésait is, de meg a nagy közönséget is érdekelheti, talán nem árt, ha foglalkozunk vele egy kissé.

Thaisz Elek ugyanis, egy nagy köruti kávéházat kiürittetett, mert a zavargások egyik estéjén hirül hozták neki, hogy ott mintegy négyszáz ember van csoportosulva. A kiürittetés a kávésnak kárával járván, valaki azt a tanácsot (!) adta neki: hogy miután Budapesten ostromállapot nincs, törvényeink pedig békés polgároknak az összejövetelt nem tiltják meg, Thaisz kapitánynak a kávéházat, miután abban a polgárok békésen viselték magukat, kiürittetni joga nem volt. Következik pedig ebből az hogy: mert a kávésnak Thaisz ezen önkénye(!) kárt okozott, a kávés Thaisz ellen kártérítési keresetet inditson.

Ime egy rettenetes tévedésben levő kártérítési kereset, hecz képében. Nem is foganhatott meg, csak antisemita agyban. És a fővárosi lapok még hozzá teszik: „Jogi kérdés, mely a rendőrség jogainak meghatározására lesz hivatva.“ Merjük pedig állitani, hogy az igen t. fővárosi lapok azon része, mely a rendőrségi jogok meghatározását most és ettől várja, az, az ő reményeivel meglehetősen elkésett, mert rendkivüli esetekben rendkivüli intézkedésekre, melyeket a törvények meg nem határozhatnak, mindig volt joga a rendőrségnek. — Csoportosulások megakadályozása, utczák, hidak elzárása; tüz esetében a szomszéd tető leverethetése sat. Már pedig ha a rendőrségnek utczákat és hidakat szabad elzárni, ha a közlekedést a budapesti lánczhidon meglehet akadályozni, ha a legjártabb utczákat ellehet zárni ezer és ezer közlekedőnek, száz és száz üzletnek a kárával, — már t. i. ha a rend ugy kivánja: szeretnők tudni, hogy zavargások idejében miért ne lehetne egy kávéháznak összecsoportosult közönségét feloszlatni, pláne ha gyanu van reá, hogy a csoportosulók közt számos rendzavarók is vannak? Mert az, hogy csendesen viselték magukat, még nem urgamentum arra, hogy szétosztatásuk nem volt jogos. Hát a tolvajt például csak akkor lehet elcsipni mikor lop, hanem a lopást megakadályozni nem lehet? A rendzavarókat csak akkor lehet szét üzni mikor már rendet zavarnak, ámde a rendzavarást megakadályozni nem lehet. Na ez ugyan egy rendezett államban furcsa rendőri fogalom lenne.

Ki áll arról jót, hogy ama kávéház közönsége közt nem voltak bujtogatók, a vagy rendzavarásra csoportosulók? Ha például a kapitány azzal fog előállni, hogy neki jelentés tétetett, miszerint ama kávéházban számtalan egyén pusztán a rendzavarás okáért jött össze, s igy neki kötelességében állt a szétosztás: melyik biró mondaná azt a kapitánynak, hogy jogtalanul, helytelenül cselekedte? Hiszen az magával a józan ésszel ellenkezik. Mert van egy kávés, kinek a csoportosulásból haszna van, hát meg kell engedni a csoportosulást. Ez ugyan furcsa jogfogalom lenne.

Hát csak azért mondjuk: sok mindenféle észjárás van a világon, de nem mindenféle észjárásnak a tanácsát lehet elfogadni.

— **A király utazása** Ischlből a legbizhatóbb oldalról a következőkről érdesül a Bud. Corr. Ő felsége az eddigi intézkedések szerint sem a temesvári, sem a kassai hadgyakorlatokhoz nem megyen. Szeged város meglátogatása határozotta kilátásba van véve, de az semmi esetre sem történik meg október előtt.

A czukoradó s története Magyarországon.

— Szerző e czimü, egyetemi dijjal jutalmazott pályamunkájából. —

— Irta: **Bihari Mór.** —

(Folytatás.)

A czukoradó megállapitásánál az is nehézséget okoz, hogy számos más mellékkörülményre is tekintettel kell lenni, midőn a czukorgyártást megadóztatjuk, mert ez összefügg az egész nemzetgazdászattal s az ipar más nemeire s a kereskedelemre is befolyást gyakorol. Bocia a czukoradónak oly nagy fontosságot tulajdonit, hogy azt mondja, hogy a franczia gazdászat sorsa kiválólag attól függ, hogy jó-e, vagy rosz a czukortörvény? Befolyással van mindenek előtt a mezei gazdászatra; a czukor megadóztatásának mórjától függ mindenek előtt az okszerü mezőgazdaságban oly nagy szerepet játszó répatermelés. Figyelembe veendő, hogy a czukortörvény, mily befolyást gyakorol az iparra általában s magára a czukoriparra különösen. S ezt nem könnyü megállapitani. Az idő haladtával ugyanis az ipartermékek előállitási költsége mindinkább kisebbedik s azért is az állam az eladási árból többet követel magának. 1817-ben egy métermázsa nyerszczukor finomitása átlag 170 francba került; ma ez előállitási költség 30 franc. Hogy tehát az állam fokozott mértékben — akar a nyereségben részesülni, az igazolható. De éppen e téren, mehet tul az állam fokozott számitásaiban s fogja igényei által a gyárost sujtani s a czukorgyárak számát csökkenteni. De viszont nem szabad tisztán a czukorgyárak számából a czukoripar állapotára következtetni. Franciaországban például 1838-ban 555 czukorgyár volt s ezek átlag 706 métermázsa czukrot dolgoztak; néhány évtizeddel később a gyárak száma 288-ra csökkent, de ezek már átlag 2159 métermázsát dolgoztak fel. Ép ugy csökkent a czukorfinomitók száma. 1828-ban magában Orleanban 167 finomitó gyár volt; mig ma egész Franczia országban csak 32 ily gyár van.

A czukorgyártás megadóztatásának nagy befolyása van továbbá a munkások jóllétére, s e befolyás nagyobb, mint az ipar más neménél például a szeszgyártásnál. A czukorgyártást ugyanis jellemzi, hogy az mindig nagy tőkével dolgozik s sem a kis, s sem a házi ipar jellegét nem ölti fel. S a nagy tőke természete, hogy a hol nagy teher nehezül rá, — onnan rugó természeténél fogva könnyen elvonul s megakasztja számos munkás biztos existentiáját. Pedig a gyári munkások sorsát ugyanis neheziti a gyárak mindinkább tökéletesbülő technicája. Igy találjuk, hogy pl. Ausztria-Magyarországban — hol a czukorgyártás 1875—79-ig 32%-kal növekedett, a munkások száma csak 5%-kal szaporodott. Volt ugyanis biradalom czukorgyáraiban alkalmazva

	1875-ben	1879-ben
férfi	38116	42033
nő	21001	19987
összesen	59,117	620,20

mely számok egyáltalában nincsenek összhangzásban a czukorgyártás amaz öt év alatt tapasztalt növekedésével. S ennek egyedüli oka, hogy a munkás kezett kiszoritja a gyártás technicának ép a czukorgyártás terén tapasztalt rohamos fejlődése. A czukorgyártás fejlődéséhez tulajdonitható, hogy ma egy mázsa nyers czukor előállitására hazánkban 11 mázsa répa elég, holott még az 1849. nov. 12-ki osztrák czukortörvény ugyan oly menynyiségü czukor előállitására 28 mázsa répát vesz fel. S itt élénken mutatkozik a nehézség, melylyel a czukoradó jogi s a czukorgyártás technicai szempontjait összhangzásba lehet hozni.

A legujabb magyar czukoradótörvény is kiváló figyelmet fordit a czukorgyártás technikai fejlődésére, midőn felhatalmazza a pénzügyminisztert, hogy évről-évre, rendeleti uton határozhassa meg a módot, melyszerint a gyárak termelő képességét ki lehet tudni.

A gazdasági törvényhozás a czukoripar két osztályát állitotta fel: a czukorgyárakat és a czukorfinomitókat, s e felosztásnak megfelelőleg a czukoradót vagy a termelőnél vagy a finomitónál szedi be. Hazánkban a czukortermelő fizeti a czukoradót; pedig ez gyakran a czukoripar hátrányára szolgál!

Ugyanis a czukortermelőtől az állam a megfizetendő adóban — ha csak kellő adóhitelt nem nyujt neki — sulyos előleget kiván.

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája.

A dugárus.

(Du Bois L. elbeszélése.)

(Folytatás)

A szél vad rohanással bömbölt végig a tengerparton, a parti fák ágait tördelve s kaviesesal vegyes homokot forgatva sürü tömegekben. Oly sötét volt, hogy három lépésnyire nem lehetett látni. Az eget sürü fellegek takarták, melyek annál fenyegetőbbek voltak, mert nem boriták egészen, hanem mint ellenséges hadseregek gomolyogtak összevissza, a mi az égi háborura, dörgésre, villámlásra bő alkalmat szokott nyujtani.

Megleltem, utamat s erőteljesen küzdtem rajta előre.

A tenger hegymagas hullámokat hajigált óriási robajjal a part szikláihoz; a szétcsapkodó vizgyöngy sokszor ért engem is. Azonban mégis jobban szerettem itt lenni, mint bent a szép özvegy enyhe termében, párolgó theája mellett, a hol nem is jelentem meg többé soha.

Tapasztalt szivtelenségük elenyésztė rám nézve a bájt, melyet eddig közelükben találni hittem. Igaztalanság volt talán, hanem nem tehettem róla.

Egyszerre ugy tetszett, mintha a vihar sikoltozásába emberi hangok is vegyülnének, rekedt, parancsoló, káromkodó férfi hangok. Amint megerőtetém figyelmemet, evezőcsapások zaját is kezdtem kivenni, elhalva a tenger zugásában.

A hold egy perczre átvonult egy felhőszakadáson s halvány, kétes világosságot vetett a tájra. Valóban, a dühöngő habokon egy dereglyét láttam hányattatni, mely, daczára az ellenálló hullámoknak, az erőteljes evezés folytán egy irányban haladt. A hold által világitott látkör szélén egy szállitóhajó fehér vitorláit véltem kivehetni s egy másik dereglyét, mely a part felé törekedett.

Csakhamar éles füttyök harsantak bele a vihar zajába, messze tulharsogva azt s egy férfi alak rohant el mellettem, puskával kezében. Megdöbbenve ismerém fel. Campbell volt. Mingjárt tudtam, hogy itt valami ujabb törvénytelenség van folyamatban. Ha az asszonyságnak s még több hasontársának theára és csipkére volt szüksége!

Vajjon ki a bünösebb? Az-e, a ki nyomora elüzése végett életét koczkáztatja e törvénytelen üzletben; vagy az, ki jólléte öléből csengő pénzt zörgetve, ösztönzé e nyomorultakat a bünre, a helyett, hogy becsületes munkát adna nekik?! Asszonyom és kisasszonyaim, magamat ajánlom; nem látnak engem többé.

A hold ismét eltünt s én megint csak három lépésnyire láttam magam körül. Halani sem hallottam aztán semmit, mert bár az orkán megszünt, hanem suhogó sebes zápor omlott alá, mely minden idegen hangot hallhatlanabbá tett, mint a szél.

Különben is nekem főgondom most az volt, hogyan érek haza? Másfél mértföldet már nagy fáradtsággal hátra tettem, de ez is kimerité erőmet s a patakok, melyeken át kellett kelnem, még csak ezután következtek. Milyenek lehetnek most az én patakjaim?!!

Beláttam, hogy egyedül haza nem lehet találnom. Segély után néztem körül s egy parti ház ablakából világosságot látva derengeni, feléje botorkáztam a sárossá, csuszóssá vált uton.

Hopp! megismertem! Azon ház Campbell! Richárd háza volt.

Gondolom, legalább egy lámpást kérek kölcsön, ha már a férfiak nincsenek otthon, hogy segélyüket kalauzolásul igénybe vehetném.

Nem kellett kopogtatnom, hogy bebocsátást találjak. Az ajtó szélesen nyitva volt s a küszöbön állt Campbellné. A belülről kitolakodó világsugár arczára és alakjára esett s tisztán láttam, hogy merően néz abban az irányban, melyből én közeledém.

Amint lépteim lubiczkoló zaját meghallotta, örömtelt hangon kiáltott befelé;

— Amy, örvendj! Jönnek már.

Amy leánya volt, a fiatal özvegy, ki három gyermekével náluk tartózkodott. Csakhamar lámpással jelent meg az ajtóban — s az én váratlan arczomra világitott.

— Ah, bocsánat, — rebegte a szegény asszony, a mint a tévedés földerült előtte, — azt hittem . , .

Mindketten nagy zavarban voltak, s ez annyira hatott rám, hogy nem találtam szavakat.

Campbellné szedte össze magát legelőbb.

— A kapitány ur azonban mindig szivesen látott vendég nálunk. Tessék belül kerülni. Oh, ez borzasztó éj, melyben egy keresztény léleknek sem volna szabad fedél nélkül lenni, s mégis férjem és fiam . . . Oh uram, ön előtt nem szükség titkolóznom, ugy is tud mindent. Egy nyomorult csónakon vannak az iszonyu tengeren, s még ez nem minden: az őrhajót az imént láttuk erre el haladni a holdfénynél. Ki tudja, mi történhetik? Oh istenem, én kértem, rimánkodtam hogy maradjanak itthon e szörnyü éjjel. Hasztalan. Myladynek adott szavunkat meg kell tartanunk s ma éjjel a szállitmánynak partra kell érkeznie, ha legjobb vevőnket elveszteni nem akarjuk.

Ah, tehát legjobb vevőjük. Természetesen!

Margit asszony nyugtalan siránkozással hitt be.

— Mylady s a gazdag emberek keveset törődnek azzal, hogy a szegény emberek életüket egyszer koczkáztatják az ő fényüzési vágyaik kielégitéséért.

Persze nem törődnek.

Beléptem a hajlékba, melybe a siránkozó nők is követtek. A perez nem volt alkalmas szemrehányások tételére, amiket pedig szerettem volna kiönteni. Az isten maga szólt e szerencsétlen emberek megtört, sziveihez, ő legjobban feltárta előttük bünös müködésök eshető következményeit. Ha ez sem használt, hogyan vezetnének az én gyönge szavaim czélhoz?

Egypár vigasztaló szót mondtam tehát inkább, bár annak sem lehetett nagy eredménye, mert a tenger még folytonosan háborgott, koronkint rémes villámlások világitták meg a tájat, melyeket rettentő dörgések követtek.

Elfeledtem, hogy miért jöttem be, hogy t. i. lámpást kérjek, s elhatározám, hogy a kétségbeesett nők gyámolitásául itt maradok.

Ők, az első meglátás kellemetlen ijedtsége után, hálával fogadták maradásomat.

— E csunya időben ugy sem mehetne haza. A patakok az utban szörnyen kilehetnek áradva. Istenkisértés lenne rajtuk átmenni akarni. Talán a pallókat is elvitte a viz. Maradjon itt éjszakára.

E szavak igen jól estek. Tudtam, hogy van egy nem használt szobájuk, melyben készithetnek nekem valami szerény ágyat a nélkül, hogy maguknak alkalmatlanságot okoznának.

Letelepedtem a lobogó kandalló mellett, melynek melege igen jól elkelt a hüvös éjben átfázott és ázott tagjaimnak; az ifju özvegy egy folytatott hálót vett elő s bogozni kezdé, az anya pedig ujra elfoglalá őrhelyét a nyitott ajtóban, onnan beszélgetve be.

A beszélgetés a nők részéről mindössze egyes szorongatott felkiáltásokból állott. Én is osztám várakozásunk izgalmát, s igy társalgásunk csakhamar megakadt s mindhárman komor hallgatásba merültünk.

E csendben, melyet csak a kivülről hal-

Ez okozza főleg, hogy a czukorgyártás nagy tőke befektetését igényli. Igaz, hogy normalis viszonyok közt a termelő a czukoradót átháritja a fogyasztókra, midőn a kifizetett adót beszámitja a termény előállitási költségeibe. De ha az előállitási költségek különben is nagyok, ugy nem fog neki sikerülni az adóáthárítás; pedig a czukortörvénynek magának is az az intentiója, hogy az adót is ultima analysi a fogyasztó közönség fizesse. Gondoskodni kell tehát a törvénynek, hogy a czukortermelő — ki különben is nagy tőkét fektetett be a gyártásba rövidséget ne szenvedjen. „Az adóviselők különben is oly önzők, — mondja Schaffle — hogy még annak adó nyomása ellen is panaszkodnak, melynek átháritását maga a törvény is előmozditja. Pedig a czukortermelők — midőn az adóemelés terhe miatt panaszkodnak, nem is annyira az adótól félnek — mert hisz ezt normalis viszonyok közt az előállitási költségekbe ugy is beszámitják, mint inkább a miatt, hogy az adóemeléssel karöltve járt tőkeemelésnél sok pénzt kell előlegezniök, mielőtt ezt akár a kereskedőtől, akár a fogyasztóktól megkaphatnák. Hogy az adó áthárittatott-e a fogyasztóra, azt az adóemelésnél vagy adóleengedésnél lehet legjobban észlelni. Ha pl. az adótétel emeltetett, s az adóeredmény annak megfelelőleg nőtt, ugy a termelő bizonyára átháritotta az adót. Ha az adó lejebb szállittatik, ugy a gyártmány előállitási költsége kisebbedik. Itt azt fogjuk észlelni, hogy a gyárosok concurrentiája a czukor árát a czukoradó leengedésének s igy az előállitási költség csökkenésének megfelelőleg lejebb fogja szállitani, vagyis az adóleengedés előnyét ismét ama közönség fogja élvezni, mely az adóemelés terheit viseli: A czukorgyáros iv a a közvetitő szerepet játsza az állam igényei s a közönség kötelességei közt.

De ha a czukoradó leengedéséből a czukor árának csökkenésére következtetünk is, nemszabad megforditva a czukor árát a czukoradó nagyságának ismervéül tekinteni. Mert a czukor ára nemcsak az adó nagyságától függ, hanem számos más tényezőtől, a helyi viszonyoktól s főleg az előállitási költség nagyságától. Már pedig a czukor előállitási költsége — mint már fentebb jeleztük — folyton csökken s a czukor ára is kissebbedik, holott lehet, hogy ugyanakkor a czukoradó tétele emeltetett. A czukorra nem áll Laspeyre ama állitása, hogy minél inkább természeti valamely jószág, annál nagyobb azok árának hajlama az emelkedésre. Az osztrák magyar birodalomban a czukor ára volt

	1857.	1879.	differentia 1857—79
finom raff. cz.	60·50 frt,	49.82 frt,	10·68 frt.
mellissa	54·97 frt,	46·38 frt,	8·59 frt.
nyers cz.	37·61 frt,	33·02 frt,	4·49 frt.

vagyis a czukor ára — főleg a finomitotté, — fokozatosan csökkent a monárchiában, holott az adótétel emelkedett.

(Vége. köv.)

Őszinte szó

az agrár kérdéshez, illetőleg a kisbirtok hitelügyének rendezéséhez.

I.

A fenti czim alatt egy rendkivül sok tapasztalat és életrevaló eszmékkel telt kis könyvecske jelent meg s küldetett be hozzánk. Szerzője Linder György, „a kisbirtokosok országos földhitelintézetével szövetséges Maiss és vidéke mezőgazdasági előlegegylete mint szövetkezet“ üzletvezetője.

A könyv annyira megérdemli a figyelmet, hogy olvasóinknak különösen a gazda közönségnek szolgálatot vélünk tenni, midőn abból egy részt mutatványképen közlünk:

A mezőgazdának csakis az olcsó és határozott évek során át felmondhatlan hitel használ valamit és ilyen hitel a tőkével biró magánszemélyek részéről ritkán adatik, azért a mezőgazdasági ipar képviselőinek egyik legfontosabb feladatuk volna oly intézeteket létrehozni, a melyek a mezőgazdaság sajátos hitelszükségletének eleget tenni képesek.

Ily egyletek, szövetkezetek közül bizonyára legelső sorban a kölcsönösségen alakuló hitelszövetkezetek volnának felemlitendők. E szövetkezetek tevékenységének egy megszabott területkörre kellene szoritkozniok ugy, hogy a gazdasági és az egyes tagok személyes hitelképességéről az egylet vezetői pontos ismeretet szerezhetnének, hogy a megadandó hitel nagyságát és idejét tekintve e jogos kivánalmakhoz s szükségletekhez meg is felelhetnének. S miután az ily szövetkezetek kölcsönösségen alapulnak hol az egyes tagok érdekei az összességével mindig azonosak; ennélfogva az adott kölcsönért fizetendő kamatok mindig mérsékeltebbek lehetnének, sőt volnának is mint más nyerészkedésre alapult intézeteknél; s azután a szövetkezetnek tiszta nyeresége is minden egyesnek javára szolgálna.

A kisbirtokosok országos földhitelintézete alapszabályainak II. részében kiterjeszté figyelmét az ily szövetkezetek szükségességére. Meg is alakult az országban egy-két ily szövetkezet, mely szerződésszerüleg az intézettel szövetkezésbe lépett. Ezek között felemlitendő: a nagy-kun-karczagi, mely 1881-ben alakult, s mely a legnagyobb tevékenységet fejti ki. Utánna a maissi —Baranyamegye mohácsi járásban — mely 1882. é. julius 1-én kezdé meg működését, hasonlag szép lendületet nyert.

E szövetkezetek alapszabályai, ugy az anyaintézettel kötött szerződés a lehető legterhesebbek. — Mert a tagok egyrészről nemcsak az általok jegyzett egy vagy több üzletrész, mely 50 frtban van megállapitva, egyszerre vagy apróbb részletekben való befizetésére kötelezik magukat, hanem az egyes egyleti tagok részére a központi intézettől igénybe vett hitelért is a jegyzet üzletrészek ötszörösig — egyetemleges kötelezettséget vállalnak.

E mezőgazdasági előleg egyletek czélja a mezőgazdák anyagi érdekeit előmozditani; különösen a heti és havi apró betételek elfogadása által tagjainak takarékossági hajlamát fejleszteni, és kedvező feltételü kölcsönök adása, nemkülönben hosszu és rövidebb idejü törlesztésü jelzálogkölcsönöknek a központi intézettől való közvetitése által tagjainak hiteligényeit kielégiteni.

Segits magadon és az Isten is megsegit. Az államtól vajmi keveset várhatunk, magunknak kell első sorban mozognunk, tennünk és pedig sürgősen, ha a kisbirtokos osztályt jelenlegi alárendeltségétől, a tönkre menéstől megszabaditani akarjuk.

Az együttmunkálás, szövetkezés felébresztendi a földmivelőben a takarékosság eszméjét, megszabaditja azon uzsora-kamatok alól, melyek alatt ma nyög, s nyögni fog uzsora-törvény mellett is. — Ezen szövetkezetek, melyek a szó teljes értelmében kisbirtokosokból állanak, ha a kezdet nehézségeit leküzdötték: a mezőgazdasági hitelszabályozását nagy mérvben fogják előmozditani, sőt merem állitani, hogy egyedül ily gazdasági szövetkezetek lesznek képesek a helyes gazdasági hitelt megalkotni. — Ez egyletek ma akként vannak szervezve, hogy az illető tag az általa jegyzet üzletrész kétszerességig bir kötvényre, ötszörösséig pedig váltóra hitellel. — Korlátolt ugyan, de felette előnyös mert minden egyes gazdának, ha szorul a kapczája igénybe veheti az alapszabályai által nyujtotta hitelt. És igy ha rövid lejáratu kölcsönre szorul, azt a szövetkezetnél veszi igénybe, ha pedig hosszabb lejáratura — amortisationalis kölcsönre — van szüksége, azt meg szövetkezete utján kieszközölteti magának az illető anyaintézetnél.

Csakhogy e mezőgazdasági előlegegyletek jelen szervezetökben nem felelnek meg teljesen feladatuknak. Czélszerünek czélszerübbek a takarékpénztáraknál, de müködési körük nem az, a minek ily mezőgazdasági egyletnek tulajdonképpen lenni kellene. — Czéljok az alapszabályaikban formulázvák, de tulajdonképpen nem cselekesznek mást, mint hogy eskomptirozzák a mezőgazdák váltóit s egy-kettőnek kieszközölnek amortisationalis kölcsönt az anyaintézettől.

A váltónyargalás pedig nem lehet czél. A váltó lehet ideiglenes eszköz, az átmeneti gazdasági kiadások gyors fedezésére, esetleg az egyik terméstől a másikig alatt felmerült s előre nem látott kiadások — kellő forgótőke hiányában — való fedezetére, de nem kisgazdának való állandó hitel fedezetnek. A váltó állandó használata pedig „nyargalás“ s nem egyébb. De azért nincs szabály, kivétel nélkül. — Lehet rossz termés s be kell szerezni például a vetőmagot, ugy a házba, a gazdaságba való legszükségesebbet; — ily esetben bizonyára jogosult a kis gazdánál is a váltó használata, de ily rendkivüli esetekben is csak bizonyos megszoritások mellett. De beállhat más eset is.

Összeállnak például többen, a mi nem ritka eset, — s teszem — sertést vesznek, hogy nyereségre tegyenek szert; vagy a másik meg egy-két marhával többet állit istállójába, hizlalja, mert tarmánya elég, sőt annyi, hogy ha ily uton fel nem használná, megsemmisül; értéktelenné válnék annyival inkább, mert kilátás sincs, hogy eladhassa. — Ily átmeneti hitszükségletek — tekintve, hogy gazdáink édes kevés kivételével forgó tőkével éppen nem birnak — majdnem mindennapiak. — De általában véve a váltó nem kis gazdának való. A váltókereskedelmi papir, elárusitható. — S mig a kereskedő kényelmesen használhatja, addig a paraszt, a kinek a földje csak egyszer fizet egy évben, nem igen üzheti a váltó folytonos megujittatását. — Az életből tudom, hogy nem egyszer, — a három, vagy négy hóra szólló váltók lejárata napján nincs annak a gazdának annyi készpénze, hogy a kamatokat fedezhesse. — Prolongálni prolongálja ugyan, mert honnan vegye április, május vagy junius, sőt még juliusban is a tőkét — mikor a kamatokra valót is fel kell vennie kölcsönképpen bárhol s bárhogyan, mert a szükség parancsolja.

A mezőgazdák ideiglenes hitelszükségletét tehát szabályozni kell, mert mint látjuk a váltó nem az — mely minden kényelmessége, könnyen hozzáférhetősége daczára — a gazdának előnyös volna. — Aztán az emlitettem példa még nem illustrálja egészen a váltó használatának hátrányát. — A váltó határidőre szól, fel nem mondható s azért szigoru pontosságot követel attól, ki igénybe veszi. — Kisgazdáink helyezetöknél fogva e pedans, szigoru pontosságot pedig — néha a legjobb akarat mellett — sem tarthatják be. Majd azért, mert nincs meg a kamat, azt kergeti elő; majd a kiállitó vagy forgató nincs otthon; mást meg restel megszólitani; mert nem akarja, hogy az egész falu tudja nyomoruságát. — Igy aztán elmulik egy-két nap, néha meg egy hét is; ez alatt a váltó meg van óvatolva s a jótállók megkapják az óvást. Ilyenkor megkezdődik aztán az ijedelem, összezörrenés — mig nagyvégre prolongálva lesz — s az óvatolási dijak kifizetve.

Külföld.

— **Chambord gróf állapotáról** a következő sürgönyt közlik. Az ujabb táplálási kisérletek, melyeket Drache tanár a grófnál tett, eredménytelenek maradtak. A gróf semmiféle táplálékot nem vesz be és ezért gyengeségnöttön nő. A gróf levegőt akart és rövid időre a kertbe vitette magát. Tegnap éjjel a betegszobából ez a kiáltás hallatszott: „Monseigneur meghalt!“ A gróf ezóta nagyon elvan csüggedve. Legközelebbi környezete nem igen barátkozik meg azzal hogy a párisi gróf Frohsdorfba szándékozik jönni.

— **A spanyol király**. Madridban 12.000 fönyi katonaság fölött szemlét tartott, mely alkalommal élénk tüntetéssel fogadtatott. A király legközelebb Valladolidot, Vitoriát, Saragossát, Barcelonát és Valenciát látogatja meg s ezután hajóra szállva, Havreba megy,

---

latszó elemcsata tompa zajgatása zavart meg kissé, egyszerre egészen közelről emberi hangok hallatszottak. Kinos nyöszörgés, érthetetlen gyöngéd beszéd, aztán hosszu, nyujtózó sohajtás. Önkéntelen ijedtséggel kaptam belső zsebembe, ahol pisztolyaimat tartani szoktam. Amy azonban az ifju anya, ki előtt e hangok ismeretesek voltak, megnyugtatott. Egyik gyermekétől származtak, aki a benyilóba aludt. Boldog gyermekek! Amy egy perczre távozott s a kicsinyek fekvését megigazitá, hogy ne álmodjék kinosokat.

Elég kint állott ki anyja és nagyanyja ébren.

Erzékeny jelenet következett, melyet megindultan szemléltem.

A leány látva anyjának fájdalmas felindultságát, egyszerre hangosan zokogva vetè magát keblére.

— S mindez én értem s e szegény gyermekekért történik! — fuldoklá keserüen.

Campbellné jó szivvel ölelte öt magához s hosszan álltak igy, méltó példányképei a fájdalom megtörtségének. Gyönyörü szoborcsoportosulatot lehetett volna róluk venni.

— Nyugtasd meg magad Amym, gyermekem! — mondá végre az anya gyöngéden és kényeztetőleg simogatva leánya fürteit. — Nyugtasd meg magad. Hát nem gondoskodtunk-e rólad és gyermekeidről mindig, becsületes uton is, mielőtt atyád e rosz társaságba keveredett? Te mindig jó, engedelmes, szerető gyermekem voltál, a ki születésed óta csak örömet és áldást szereztél nekünk.

Ugy látszott, a lelkismeret és alaptalan önvád eme felszólalása a fiatal anyától nem először történt. Most Campbellné, az eszmelánczolatnál fogva további beszéddel igyekezett az aggodalmakat eloszlatni. Szomoru beszéd volt az is, de láthatólag vigaszt nyujtott mindkettőjöknek.

— Csak egy gyermekem, az én jó Móriczom, volt hasonló hozzád szeretetben és irántam való ragaszkodásban. A többiek is szerettek, de ugy, mint te, csak ő simult hozzám. S lásd, ő mégis eltudott engem hagyni, gyászos szenvedélye miatt, mely e vészes elemhez ragadta. Hogyan csinálnál te azért szemrehányást magadnak, mert maradtál. Hol találtál volna menedéket szegény leányom, árva gyermekeiddel, ha nem a szülői ház fedele alatt?

Néma zokogással tarták egymást átölelve.

A vihar még folyvást tartott. A szél ujra támadt, erösen villámlott és menydörgött, s a tenger zúgott, hullámainak haragos csapkodását enyire hallatva. Valóban, ha Campball és fia ez időben veszendő járművekkel a tengeren vannak, csak isten különös csodája szabadithatá meg őket. Én azonban közlém a nőkkel, hogy a pilóton találkoztam vele, s meglehet, hogy ha a szállitó hajó saját csónakjai által küldhette a partra az árukat, talán nem is mentek a tengerre, hanem most a szállitmány elhelyezésével vannak elfoglalva.

Egészen dugárus lettem lelkiismeretemben; oly ügyességgel hordám fel a szerencsés valószinüségeket a nők megnyugtatására, mintha teljes életemet ez üzletnek szenteltem volna. Megvallom, hogy az előbbi jelenet sokat tett jó akaratom feléledésére, melylyel e nőket, kik teljes rokonszenvemet megnyerék, vigasztalni akartam.

Az általam föltett valószinüségbe kapaszkodtak most egész lelkükkel, s némileg csillapodtak, hanem azért mégis két kosszu óra nagy kinos nyugtalanság közt mult el, mielőtt valami változás történt volna.

Órám épen tizenegyet mutatott, midőn az elemek csatájába egy lövés hangja vegyült. Majdnem egészen elveszett a mozgásban, hanem figyelmünket nem kerülhette ki.

Több lövés nem hallatszott, hanem aztán futó tapicskáló lépések kezdtek kivehetökké lenni a sáros uton, s csakhamar Campbell bukott be az ajtón, fáradtan, lucskosan, kezében kilőtt puskával s föveg nélkül.

Hangos örömriadással rohantak a nők eléje, hanem örömük nem tartott soká, Campbell, mintha villám ütötte volna le, meredten állott meg a kunyhó közepén, aztán fegyverét egy szögletbe hajitva magától, kezeit lázban égő homlokára támasztá, megtántorodott és zokogni kezdett.

Ez ijesztő jelenségeket Campbellné csak egy okból származtatá.

(Vége köv.)

A franczia Webb kapitány.

Webb kapitány katasztrófája felkölté a kalandos természetü merész uszók dicsvágyát. —

Pár nappal Webb halála után egy vakmerő irlandi megkisérlé átuszni egyik irlandi tónak rohamos gyorsaságu kifolyását; de életébe került merész vállalata.

Az angol lapok egy másik angolról tesznek most emlitést, a ki ugyanazon a helyen, a hol Webb elmerült, szintén meg akarja kisérteni a veszedelmes örvény átuszását.

De már öt is megelőzte egy franczia, a ki Párisból Havreon át már elutazott Amerikába, hogy szintén megkisértse a veszedelmes uszást.

Neve Hilario Balsan. Jelenleg 25 éves. Nagy erős ember, eleven szemekkel, fekete hajjal és bajuszszal.

Balsan gyermekkora óta Millauban lakott; a hol testvéreivel együtt jelentékeny timárüzlete van, mely elég gazdag jövedelmet hoz neki. Nem a pénzvágy üzi tehát a nyaktörő utra.

A különböző értesülések, melyeket Balsan Webb kapitányról szerzett, állitólag arról győzték meg öt, hogy Webb ugyan kitünő uszó, de nem jó buvár volt. Hogy valaki győzelmesen tudja teljesiteni a magára vállalt nagy feladatot, szükséges, hogy ne csak uszni, hanem jól alá merülni is tudjon. Ebben rejlik a Niagara átuszásának titka.

Balsan már vitt végbe egyszer egy veszedelmes vállalatot, melyről maga a következőket beszéli:

Egy Guy nevü barátom társaságában Millauban már tettem olyan utat, melyet azelőtt senki sem tett meg és azóta sem kisérlett meg senki sem. Usztam a Tarnon Millautól Albiig.

Millaun tul a folyó magas sziklák közé szoritva rohan tova, némely helyen oly szakadékokat képeznek a sziklák, hogy keskeny csónakunk is alig birt megmenekülni attól, hogy a sziklafalak valamelyikéhez ne ütődjék. Két kis falut, Creyesselst és Comprignacot hagytuk el igy, és a rohamos ár által vitetve, Taint-Romeba értünk.

Saint Rome után harmincz kilométert kellett usznunk valóságos örvények közt, melynek legtöbbjei a Sant-de Picheron, Made-la-Naon és a rettentő gyors Raspes.

Pár évvel ezelőtt szabályozni akarták a Tarnt, két mérnököt küldtek arra a helyre, ezeket a forgatag egy perez alatt megragadta s elsülyesztette. Nem sokkal ezután egy egész nászsereg akart csónakon kirándulást tenni s bár intették, hogy ne menjen arra felé, nem engedelmeskedett. Az ár elsodorta valamennyit; testüknek egy porczikája sem került meg.

Természetesen, a szabályozás abba maradt. Mi azonban — folytatá Balsan, elég szerencsésen átjutottunk a rohanó vizen és megérkeztünk Broqáiésba, a hol még nagyobb veszély fenyegetett bennünket.

Aroquiés és Albi közt van a Sant-de-sabo vizzuhatag, mely negyven méternyi magas. Sant-de Sabo egy rege után kapta nevét. Mintegy kétszáz éve a faluban két fiatal ember ugyanannak a leánynak udvarolt, hogy átmehessenek házába, át kellett ugraniok az egyik partról a másikra, az örvény

tarmánya elég, sőt annyi, fel nem használná, megelenné válnék annyival insines, hogy eladhassa. — szükségletek — tekintve, es kevés kivételével forgó birnak — majdnem mináltalában véve a váltó való. A váltókereskedelmi ó. — S mig a kereskedő álhatja, addig a paraszt, csak egyszer fizet egy éveti a váltó folytonos megéletből tudom, hogy nem om, vagy négy hóra szólló pján nincs annak a gazdáze, hogy a kamatokat fongálni prolongálja ugyan, április, május vagy junius, is a tőkét — mikor a kafel kell vennie kölcsönkégyan, mert a szükség paran-

k ideiglenes hitelszükség rozni kell, mert mint lát- — mely minden kényelhozzáférhetősége daczára önyös volna. — Aztán az ég nem illustrálja egészen nak hátrányát. — A váltó el nem mondható s azért t követel attól, ki igénybe ink helyezetöknél fogva e ntosságot pedig — néha mellett — sem tarthatják ert nincs meg a kamat, ajd a kiállító vagy forgamást meg restel megszóli karja, hogy az egész falu t. — Igy aztán elmulik meg egy hét is; ez alatt vatolva s a jótállók megyenkor megkezdődik aztán örrenés — mig nagyvégre — s az óvatolási díjak ki-

lföld.

gróf állapotáról a követlik. Az ujabb táplálási kiDrache tanár a grófnál tett, aradtak. A gróf semmiféle z be és ezért gyengeség levegőt akart és rövid időmagát. Tegnap éjjel a beiáltás hallatszott: „Mon A gróf ezóta nagyon elközelebbi környezete nem g azzal hogy a párisi gróf ékozik jönni.
király. Madridban 12.000 ött szemlét tartott, mely ntetéssel fogadtatott. A Valladolidot, Vitoriát, Saát és Valenciát látogatja a szállva, Havreba megy,

udja teljesiteni a magára atot, szükséges, hogy ne jól alá merülni is tudjon. gara átuszásának titka. itt végbe egyszer egy ve, melyről maga a követe-

ü barátom társaságában em olyan utat, melyet azett meg és azóta sem kisem. Usztam a Tarnon

folyó magas sziklák közé a. némely helyen oly szak a sziklák, hogy keskeny birt megmenekülni attól, valamelyikéhez ne ütődCreysselst és Comprigny, és a rohamos ár által eba értünk.
után harminez kilométert valóságos örvények közt, a Sant-de Picheron, Mastentő gyors Raspes. előtt szabályozni akartak öket küldtek arra a helyre, egy percz alatt megrette. Nem sokkal ezután eg akart csónakon kirántintették, hogy ne menjen edelmeskedett. Az ár elsőtestüknek egy porezieg.
n, a szabályozás abba n — folytatá Balsan, elég ttunk a rohanó vizen és oqáiésba, a hol még navegetett bennünket.
Albi közt van a Sant-de mely negyven méternyi o egy rege után kapta neáz éve a faluban két fiának a leánynak udvarolt, házába, át kellett ugrától a másikra, az örvény

hogy Párison keresztül Németországba és Ausztria-Magyarországba utazzék.

— **Az ischiai földrengés** áldozatainak számát még most sem lehet biztosan tudni. Nem lehet constatálni, hogy mennyi ember tartózkodott a szigeten a szerencsétlenség pillanatában, mennyi fürdő vendég volt Casamicciolában. Azt sem lehet constatálni, hogy hány ember sebesült meg könnyen vagy nehezen, mert ezek az átélt catastropha után minden néven nevezendő járművön menekültek Nápolyba, s innen tovább. Ami a kórházban fekvő sebesülteket illeti, ezek számát 2000-re teszi a mende-monda, a mi valószinüleg tulzás. A catastropha óta 765 személyt vittek be a kórházba, 650-et Casamicciolából, 72-őt Lacco-Amenoból, 40-et Forioból. A romok közül holtan elöhozottak számát nem lehet tudni, hanem megközelitőleg 1200—1500-an lehetnek. A földrengés holtakban és sebesültekben összesen 7000 áldozatot követelt, amennyire tudva van, s ugy számitják, hogy a romok alatt még 1000—1200-an vannak eltemetve.

— **A montenegrói fejedelem** idősebb leányának Karagyorgyevics Péter herczeggel történt eljegyzésére vonatkozó diplomacziai értekezések némely részletei most jönnek nyilvánosságra. Nevezetesen a tervezett frigy miatt Belgrádban igen érzékenyedtek, a bécsi kabinet pedig aggályainak adott kifejezést, melyeket csak nagy nehezen lehetett eloszlatni. Mikor ezen diplomacziai tárgyalások befejeztettek, Nikita fejedelem a násznagyi tiszt elvállalására az orosz czárt, Ferencz József királyunkat és Milán királyt kérte fel. Azonban Milán király azzal utasitotta vissza a meghivást, hogy Mihály fejedelem meggyilkolásakor a szerb törvényszék a Karagyorgyevicseket, mint a gyilkosok czinkosait számüzte az országból. Királyunk pedig Milán királyra való tekintettel nem fogadta el a meghivást és az orosz czár is, előbbi szándékától eltérve, csak egyszerü képviselőt küldött az esküvőre.

— **A vád alá helyezett norvégiai miniszterek** ellen megindított per tárgyalását megkezdték Kristianiában a birodalmi törvényszék előtt. Valóban példátlan eset, hogy müvelt államban forradalmi állapot nélkül az összes miniszterek törvényszék elé kerüljenek. A tárgyalás alkalmával le fog hullni a lepel és meglátjuk, mily bünök azok, melyekkel a norvég miniszterek vádoltatnak. A törvényszék elnöke Lange erdőmester, a ki mellé a legfőbb törvényszék kilencz tagja és 16 képviselő van rendelve. A tanukat egy bizottság fogja kihallgatni. A tanuk és a vádlottak kihallgatása után két heti szünet lesz. A végrehajtó-bizottság tagjai felvannak jogositva, hogy a vádló előterjesztéseit pótolják. A vádlott vagy védője csak kétszer szólhatnak. Az itélet megnozatala előre megállapitott szertartásos módon fog végbemenni s kihirdetés után a birodalmi törvényszék elnöke küldöttséget menesz a törvényszékhez, hogy hajtsa végre az itéletet. A tárgyalás hónapokon át fog tartatni.

Napi hirek.

— **Gróf Degenfeld József** főispán ur a ma esti vonattal a fővárosba utazik, és onnan 17-én tér vissza.

— **A debr. iparos ifjuság** önképző egylete tegnap délután gyülést tartott, melyben megválasztotta azon küldöttség tagjait, kik a B. gyulai vándorgyülésen képviseljék. E küldöttség tagjai lesznek Serli Ede elnök, Dr. Nagy Gábor titkár, Nádasi Soma, Zavilla Gyula, Varga József, Kiss I. Ferencz, és Bartha Miklós. A küldöttséghez mint halljuk még számosan fognak csatlakozni, és a társaság holnapután fog elindulni B.-Gyulára.

— **A debreczeni statusquo** izraelita hitközség szent-anna utczai imaházában. Urunk Királyunk legmagasabb születésnapja alkalmából, f. hó 18-án d. e. 10 órakor ünnepélyes hálaadó isteni tisztelet fog tartatni. Debreczen, a statusquo izraelita hitközség elöljáróságának 1883. évi augusztus hó 14-én tartott tanácsüléséből. Rosenfeld Salamon, hitközségi elnök. Lippe jegyző.

— **Tóth Mór** kir. ügyész ur használja szabadságidejét s hosszabb időre városunkból ma elutazott.

— **Szarvasmarha és sertéstenyész állatvásár.** A nagyméltóságu m. kir. földmivelés- ipar és kereskedelemügyi miniszterium által a szarvasmarha és sertés tenyésztés előmozditása érdekében Budapesten f. évi szept. hó 22. 23. és 24 napjain tartandó dijazással egybekötött szarvasmarha és sertés tenyész állatvásárnak leküldött programmja Bogdány Imre alkapitánynál az e tekintetben érdeklődők által a hivatalos órákban bármikor megtekinthető.

— **Ö. T.** Köszönetnyilvánitás. A kis templom tornya és az önkéntes tüzoltó egylet őrtanyája között felállitandó telefon és tüzjelző készülék költségére a „Fonciére“ pesti biztositó intézet 20 forintot adományozott, mely jótékony adományért az egylet nevében hálás köszönetemet nyilvánitom. Debreczen, 1883. aug. 15. Tikos István ö. t. pénztárnok.

— **Értesités** A tisztelt szülők és gyámok ezennel értesittetnek, hogy a ref. Collégiumban levő I—VI. osztályu elemi iskolába a beirás és felvétel augusztus 20-ikán, a gyakorló iskolába való beirás és felvétel pedig augusztus 23-án kezdődik meg s tart augusztus 31-ikéig. A beirás délelőtt mindenkor 8—10-ig, délután pedig 3—5-ig tart a tanitóképezdei igazgatóság helyiségében. Debreczen 1883, augusztus 15. Joó István m. k. tanitóképezdei igazgató és a collegiumi elemi iskolák felügyelője.

— **Százegy ágyulövés.** A trónörökös családban várható esemény alkalmából felmerült számos etiquette kérdés egyike az volt, hogy az eseményt miképpen fogják a monarchia lakosságával azonnal tudatni. Az a szabály, hogy fiu születését száz és egy, leányét pedig huszonegy lövéssel kell tudatni, csak az uralkodó pár gyermekeinek születésére vonatkozott; a trónörököspár gyermekeit illetőleg szabály nem volt. A kérdést ő felsége elé terjesztették, a ki elrendelte, hogy kutassanak ki történeti praecedenst. Százhusz esztendővel kellett visszamenni, mig ilyen esetre akadtak. 1663-ban Parmai Mária Luiza herczegnő, II. József császárnak (ki akkor még trónörökös herczeg volt) első neje leányt szült és ekkor Mária Theresia ugy intézkedett, hogy unokái születésénél ép olyan szertartás követtessék, mint saját gyermekei születésénél. Ő felsége tehát ezen praecedens szerint tette meg a rendelkezéseket.

— **Biztos gyógyszer az ebdüh ellen.** A franczia földrajzi társulat egyik legutóbbi ülésén Romanet du Caillaud érdekes közleményt olvasott fel a hoang-nauról, melyet a tokingi lakosok az ebdüh, mérges marások és bőrbetegségek ellen használnak. A hoangnau a strychninek neméhez tartozó fa, mely a kelet-indiai hegyeken fordul elő. Gyógyerejét csak egy család ismerte és ez közölte Lesserteur hittéritővel. Ha az ebdüh konstatálva van, e növényből pilulákat készitenek és azokból azonnal kettőt-hármat egy kanál eczetben téve, beadnak a betegnek; utóbb még több pilulát adnak be neki midaddig, a mig a kezek és lábak göresösen összehuzódnak és az állkapcson ideges rángatózás észleltetik. Ha egy dühös eb megmart egy embert, az első napon egy, a másodikon 2, a harmadikon 3 pilulát adnak be, mindaddig, mig az emlitett tünetek nem mutatkoznak. Ha marás nem okozott ebdüht, a tünetek már nehány pilula elnyelése után mutatkoznak. De ha a marás méges volt, a betegnek több pilulát kell elnyelnie. A nevezett hittéritő több gyakorlati esetet is mond el. Nghe-au tartomány Xuan-Yen falujában egy 14 éves leány kapta meg az ebdüht. Perrier hittéritőt hivták segitségül. Perrier több hoang-nua pilulát adott be a leánynak, összesen 4 grammot, azután ismét két pilulát melyek három grammot nyomtak. A leány hirtelen hátrarogyott és hideg lett mint a márvány. Negyed óráig tartott a lethargia, ekkor kinyitották a leány száját és két kanál lencsésvizet adtak be neki. A leány csakhamar felkelt és ennivalót kért. Teljesen meg volt gyógyitva.

— **A laxenburgi kastélyból.** Henriette, belga királyné, sétát tett a laxenburgi parkban. A közönségnek, mely Bécsből tömegesen rándult ki Laxenburgba, (egyedül a kis vasuti állomásnál 1600 jegyet adtak ki) alkalma volt láthatni és üdvözölni a trónörökösnét is. A királyné és leánya a park taván sétacsónakázást tettek. — A királyné ezután visszatért a régi kastélyba, Stefánia trónörökösné nővérének kiséretében pedig még egy kis ideig sétálgatott fel s alá a fasorok közt. A trónörökösné kedvét lelte abban, hogy a sétálók nagy része előtt felismeretlenül a tömeg közé vegyüljön. — Nem ritkán megtörtént, hogy egy-egy csoportot barátságos fejbólintással előzött meg a köszöntésben. A fenségek csak esti 8 órakor tértek vissza lakosztályaikba.

— **Az eltünt zsidóleány és az anabaptista lelkész.** Dr. Friedmann Bernát fővárosi ügyvéd szenzációs feljelentést tett a főkapitányságnál, melyről a következőket irják: Steiner Jakab tömő-utcza 5, szám alatt lakó, izraelita vallásu asztalosmesternek jelenleg 15 éves Zsófi nevü leányát 1880-ban, tehát midőn még a leány csak 12 éves volt, a budapesti anabaptisták lelkésze: Mayer Henrik folyton arra csábitgatta, hogy hagyja el szülői házát s ezzel együtt izraelita vallását, és térjen át az anabapista hitre. A leány végre engedett a hosszas rábeszélésnek, s minden — szó nélkül — elhagyta szülei házát és nyomtalanul eltünt. A szülők mindenfelé keresték gyermeköket, jelentést tettek a rendőrségnél, melynek 11 napi keresés után sikerült feltalálni a leányt Szepesy Andrásnál, a gróf Károlyi-féle palota anabaptista vallásu kapusánál, honnan visszavitette őt szüleihez. A szülők látván azt, hogy gyermekök az izraelita vallásban nagyon megingott, hogy a kihalt vallási érzelmeket benne ujból felköltsék, elküldötték a leányt Kaczov csehországi községbe, egy ott lakó Frankel Sándor nevü rokonukhoz. A leány ott maradt egészen f. év julius hó 17-ig, ekkor azonban, azt mondva rokonainak, hogy visszatér Budapestre szülőihez, elhagyta Kaczovot, de mostanáig sem Budapestre haza nem tért, sem magáról semminemü életjelt nem adott. A kaczovi rokonnál a leány által visszahagyott és eltávozása után feltalált levelekből kitünik, hogy a leány Kaczovban léte alatt is folytonosan levelezésben állott Mayer Henrik budapesti anabaptista lelkészszel s ez leveleiben folyton csábitgatta, hogy térjen vissza Budapestre az anabaptistákhoz. Friedmann, a ki a szülők megkeresése folytán az esetet feljelentette, azzal vádolta Mayert, hogy a leányt ő tüntette el. A rendőrség a most már másod izben eltünt leányt erélyesen nyomozza s az emelt vád kideritése érdekében Mayernek Friedmann által eredetiben bemutatott levelei alapján Mayer ellen a vizsgálatot sürgőgen és a legerélyesebben megindította.

— **Az állatok szinérzéke.** Egy angol tudós érdekes kisérleteket tett annak kimutatására, hogy mily mértékben birnak alsóbb rendü állatok érzékkel a szinek iránt. Kisérleteinél különféle szinü papirszeleteket használt, melyeket két üveglap közt helyezett el s aztán igyekezett a különféle rovarok figyelmét rávonni Egy angol természettudományi folyóiratban közölt tapasztalataiból érdekes fölemlitenünk, hogy ép üvegre csöpögtetett méz által oda szoktatott méhek száz eset közül hetvennégyszer a kék szint keresték föl elsőnek s csak huszonötször adtak elsőséget a szintelen üvegnek. De sőt meg lehetne állapitani a sorrendet is, a mint a méh a szineket fölkereste s mig a zöldet már harmadiknak választá, addig a vörös utolsónak maradt. Tudósunk ezekből azt következteti, hogy a kis méhek kedvencz szine a kék, a „hüség szine,“ a mi nálunk bizonyára a kitartó munkásság jelképe. A ki nem hiszi, tegyen kisérletet s választasson méheivel.

— **„A kanári herczegnő“** kalandos sorsáról megemlékeztük már tegnap. A fővárosi lapok még egyre foglalkoznak vele azért az igazság érdekében mi is visszatérünk még egyszer e tárgyra, melyről a „Bud. Hirlap“-ban a következőket olvassuk: Evva Lajos ur, a népszinház igazgatója, mig a nemzeti szinház megtagadta Kreesányi urtól darabjainak előadását, készséggel lemondott — a „Koldusdiák“ kivételével — minden a népszinházban már előadott darab kizárólagos jogáról s rendelkezésére bocsátá Kreesányinak ruhatárát, diszleteit, melyeket Kreesányi használt is. Midőn Evva a lapokból értesült, hogy Kreesányi elő akarja adni a „Kanári herczegnét“, azonnal figyelmezteté, hogy ő előbb szerezvén meg az előadás kizárólagos jogát Budapest területén, nem engedi meg a darabnak a szinkörben való előadását. Ezt Evva Lajos szóval és irásban többször ismételte; figyelmeztette a botrányra, mely az előadás betiltásából eredhet, valamint az anyagi és moralis kárra, melyet Kreesányi ezáltal szenvedni fog. Kreesányi ur azonban mindezzel nem törődve, hanem támaszkodva egy szerződésre, előadatta a dabot. Ennek a szerződésnek, melyet a „Kanári herczegné“ valódi kiadótulajdonosa Choudens állitott ki, a következő története van: Kreesányi igazgató öcsese, egy fővárosi ügyvédjelölt, irt májusban Choudensnek németül egy levelet, melyben kéri s „Kanári herczegnőt“ „für Arena Ofen und Debrecziner Theater“ („Zwei Städte in Ungarn“.) Hogy Arena Ofen a fővárosban van, azt a nevezett ügyvédjelölt elfelejtette megirni; Choudens kiadó pedig csak Budapestet ismer s Ofenről fogalma sem volt. Midőn Evva Lajos e tárgyban irt Choudensnek s kérdőre vonta, hogy Budapestre szóló kizárólagos joga daczára miért adta el a darabot másnak, az egy levélben értesitette Evvát, hogy — mint most látja — Kreesányi őt az „Ofen“ elnevezéssel rászedte s felkérte Evvát az előadás rendőri betiltására. A rendőrség Evva Lajos kérelmét a Kreesányi által felmutatott szerződés miatt utasitotta el azzal az indoklással, hogy ő nem illetékes a szerződés érvényét elbirálni s utasitotta a népszinház igazgatóját, hogy Kreesányi ellen inditsa meg a bünfenyitő pört. Ez első előadás azért nem tiltatott be, mert Evva Lajos a miniszterhez, ennek rendkivüli elfoglaltsága miatt, csak az első előadás napjának késő délutánján bocsáttatott be, s adhatta át fellebbezését. Ez oknál fogva nem volt fizikai idő az ügy eldöntésére.

A reklám
vagy
A rászedett mandarinok.

Sok ember megjárta már a reklámmal de oly csufosan talán senki sem ült még fel mint nehány jámbor khinai mandarin. Történt pedig ez a mulatságos eset ilyetén formán:

Nem régiben a khinai császárnak eszébe jutott, hogy egy rendkivüli küldöttséget meneszt Amerikába és Európába. A küldöttség huszonkét madrinból állott élükön Chong herczeggel a császár fenséges sógorával.

Ennél a küldöttségnél egy idegen tisztelgett, kevéssel az elutazás előtt. A főtolmács nem volt jelen, s miután az idegen, a ki hosszabb ideig tartózkodott Khinában, tudott a mennyei birodalom nyelvén beszélni, csakhamar megnyerte a madarinok bizalmát.

Kevéssel azután, hogy a küldöttség Washingtonba érkezett, az idegen rábirta tagjait, hogy 2 mondatot tanuljanak be angolul és használják azokat a hivatalos fogadtatás alkalmával.

E két mondat igy hangzott: „A legjobb thea az, melyet az angol-franczia-khinai, amerikai theatársulat importál“ és

„Ez az egyetlen thea, mely nem okoz álmatlanságot.“

A furfangos idegen, ki ennek a társulatnak ügynöke volt, elhitette a mandarinokkal, hogy ennek a két mondatnak a következő értelme van:

„Köszönjük szépen a megtiszteltetést, melyben bennünket részesitett“ és

„Éljen számtalan századokig.“

A mandarinok betanulták a leczkét és midőn másnap. Arthur elnök a fehér házban fogadta a küldöttséget, és szép ildomos beszéddel üdvözölte, Chang herczeg mélyen meghajtotta magát, igy válaszolt:

A legjobb thea az, melyet az angol-franczia, khinai, amerikai theatársulat importál.

Erre a küldöttség többi tagjai, homlokukkal érintették a padlót és kórusba zengték:

Ez az egyetlen thea, mely nem okoz álmatlanságot.

Husárak

megállapitva s bejelentve 1883. aug. 15-től 23-ig a következők:

44 kr. Rácz Györgynél czegléd u. 2599 sz. alatt.

46 kr. Rácz Györgynél rózsatér 6 sz. alatt.

48 kr. Rácz Györgynél csapó u. 10. sz. a. Gyarmati Istvánnál mester-utcza 1442. varga-utcza 2238 sz. a. Nagy Mihálynál péterfia-utcza 970 sz. a. Erdelyi Jánosnál sas-utcza 3 sz. a. és 15 sz. alatt, s végre Szentessi Istvánnál szentanna-utcza 2667 sz6m alatt.

Minden többi bejelentett mészárszékekben pedig **50 kr.**

Debreczen, 1883. aug. 14.

Sertésüzlet.

A sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

— julius 3.

Az üzlet változatlan. — Magyar uraságí öreg nehéz 57.—.—, fiatal nehéz 58.——58.50, közép 58.—59.——, könnyü —,———.— Eredeti nehéz 56,——57.—, közép 56.50—57.50, könnyü 56.50—5.750, — Romániai bakonyi nehéz 58.—58.50 átmenti, közép 57—58— átmenti, könnyü 57.——.— átmenti, eredeti nehéz —.——.— átmeneti, közép ——— átmeneti. — Szerbiai nehéz 57—58 átmenti, közép 57.——58—. átmenti, könnyü 57.——.— átmenti. — Hizó 1 éves élősulyban 4% levonással ———, 2 éves ———.— Az árak hizlalt sertéseknél páronkint 45 klg. és 4% levonással kilogramonkint értendők Romániai és szerbiai sertéseknél, melyek mint átmentiek adattak el, a vevőnek páronkint 3 arany forint vám fejében, megtéritetik.

Debreczeni vásár. Felhajtás 15.000 drb 160 kilogrammos párja, Kőbányára szállitva 56 frt, 170—200 klgrammos párja, Kőbányára szállitva 57 frt 100 kilogrammonkint 4 százalék levonással.

Felelős szerkesztő és kiadó laptulajdonos
Vértesi Arnold.
Főmunkatárs: **Karczag Vilmos.**

SALVATOR

első rangu vasmentes savanyuviz.
lithium és bornátriumban gazdag forrás, orvosi tekintélyek által a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál rendelve; — kiváló szer a köszvény, hólyag és vese bajoknál. Borral használva igen kellemes üditő-ital.
Kapható ásványviz-kereskedésekben s legtöbb gyógyszertárban.
Salvator-forrás igazgatóság Eperjesen
Raktárak Debreczenben: Csanak J., Gerébi F. Ricki J. Z uraknál.

felett, mely mintegy harmadfél méter széles. A két szerelmes minden este megtette ezt az utat és életöknek koczkáztatásával átugrották az örvényt.

Egy nap az egyik suhancz, látván, hogy a leány a másikat nagyobb kegyben részesiti, kogy megmenekülhessen vetélytársától gonosz tervet forralt. Az egyik parton száraz vadkörtét hintett a földre s mikor a szerencsétlen fiatal ember átugrott: lábai megcsusztak és negyven méternyi magasból lebukott a tájékozó örvénybe. — E nap óta a vizzuhatagot Sant-de Sabonak nevezték. Mikor ide értünk, elhagyták sajkánkat, melyet az ár magával ragadt és a másik oldalra sodort. Barátom megkapaszkodva a sziklán, lekuszott és elég szerencsés volt megfoghatni a csónokot.

Én meg eltökéltem, hogy belemerülök az örvénybe, mely lábaim alatt tajtékzott. Lebocsátkoztam fejjel, belejutottam a forgatagba és épen nem küzdöttem. Le hagytam magamat vitetni az örvény fenekére s mikor lenn érzem magamat, mintegy hatvanöt másodperczig a viz alatt usztam, körülbelől száztven méternyi utat téve meg.

És meg voltam mentve.

Ez a veszedelmes ut négy nap és négy éjjnl tartott és hogy megjegyezzem, ez idő alatt kétszáz liter bort ittánk meg.

A Niagarán épen azt akarom megkisérteni a mit hazámban tettem és épen nem ámitom magamat a veszedelmet illetőleg, mely reám vár. De szilárd a reményem, hogy ha elvitetem magamat a Niagara arjavai és nem küzdök mint Webb kapitány, nem forgácsolom el tehát erőmet- mint ő tette, fel fogok jutni a felszinre.

Hilario Balsan már tudatta táviratilag a New-York Herald szerkesztőségével Amerikába utazásának czélját. Az amerikaiak bizonyára kivánesian várják a merész vállalkozót, ki Webb kudarcza után elég bátor megkisérteni a Niagara átuszását.

Fejős tehenek eladása.

A debreczeni kir. gazdasági tanintézet pallagi gazdaságában 11 darab számfeletti scheinfeldi fajta

fejős tehén

eladás alá kerülvén, azok ezidő szerint a helyszinén becsáron a tenyésztő gazdaközönség rendelkezésére állnak.

Jég eladás.

A Dreher-féle

sör főraktárában főtér Szikszay-ház

1824. szám alatt

jég kapható

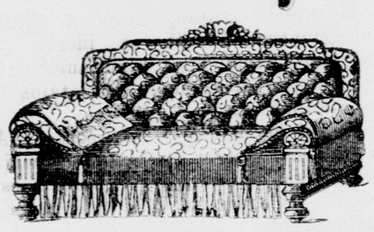
Sárkány

bizományi butor-csarnoka

teljes lakberendezések részére

Budapest, Gizellatér 3. sz. I. emelet.

a Deák Ferencz utcza sarkán

ajánlja a főváros első rendü asztalos és kárpitos mesterek közreműködéseikkel nagyszerü választékban elhelyezett szalón,- ebédlő,- háló- és fogadótermek butorait, mindennemü polgári kiházasitásokra igen alkalmas egyszerü butorzatot és dus készletben tartott

szalón-garniturákat,

atlasz,- selyem,- bársony,- krepp- és jutt-eszövetekből legizlésteljesebben elkészitve rendkivül olcsó árak mellett. (feljárat a Gizella-téri oldalról 3 sz. a.)

Mintarajz, árjegyzék és szövetminták kivánatra ingyen és bérmentve.

Magyarországnak legnevezetesebb és legszénsavdusabb ásványvize a

Szolyvai és Polenai

savanyuviz,

mely borral vegyitve a legkellemesebb italt nyujtja; gyomor és idegrendszer bántalmaknál pedig kitünő szolgálatot tesz; a

Luhi Erzsébet

gyógyforrás.

hathatós gyógyszer tüdőbajoknál, hörg-bántalmaknál, — valamint hugycső-hólyag hurutoknál is. A megnevezett ásványvizek bármikor kaphatók és megrendelhetők frissen töltve

Édeskuty L. kereskedésében Budapest, Erzsébet-tér 7. szám; továbbá: a munkácsi és nyiregyházi főraktárban, végre: Magyarország minden nagyobb gyógyszertárában és kereskedésében.

FIGYELMEZTETÉS! Csak akkor tekinthetők valódiaknak és friss töltésüeknek fentnevezett ásványvizek, ha ugy a dugók beloldaluk on; valamint az üveg czimlapjai védjegyemmel „**MARSALKÓ KAROLY**“ vannak ellátva.

Tisztelettel

MARSALKO KAROLY,

a munácsi uradalmi ásványvize bérlője és kezelője.

1881-ik évben **295.000** palaczk, 1882-ik évben **550.000** palaczk lett leszállitva.

A gráci 1881. évi országos kiállításon elismerési oklevelet nyert.

A mohai ÁGNES-forrás

hazánk egyik legszénsavdúsabb

savanyuvize

kitünő szolgálatot tesz főleg az emésztési zavaroknál s a gyomornak az idegrendszer bántalmain alapuló bajaiban. Általában a viz mind azon kóroknál kiváló figyelmet érdemel, melyekben a szervi élet támogatása és az idegrendszer müködésének fölfokozása kivánatos.

Borral használva már is kiterjedt kedveltségnek örvend.

Fris töltésben mindenkor kapható

ÉDESKUTY L.

m. k. udvari szállitónál Budapesten, Erzsébettéren.

Ugyszintén minden gyógyszertárban, füszerkereskedésben és vendéglőkben.

Debreczenben: Csanak József, Geréby Fülöp. Rickl J. Zelmos, Andre és Szabó, Varga Lajos uraknál.

A gráci 1881. évi országos kiállításon elismerési oklevelet nyert.

1881-ik évben **295.000** palaczk, 1882-ik évben **550.000** palaczk lett elszállitva.

Árverési hirdetményi kivonat.

A h.-nánási kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság közhirre teszi, hogy Farkas Viola végrehajtatónak Farkas Julianna és társai végrehajtást szenvedő elleni 100 frt 14 kr tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a kir. törvényszék (a nánási kir. járásbiróság) területén lévő Dorogon fekvő, a h.-dorogi 454 tjvbe A. I. 1. 4. hrsza felvett ingatlannak az árverést 424 forintban ezennel megállapitott kikiáltási áron elrendelte és hogy a fentebb megjelölt ingatlanok az 1883. évi szept. hó 13-ik napján délelőtt 9 órakor, Dorog város házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapitott kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10% át vagyis készpénzben vagy az 1881: LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában, kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881: LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerü elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Nánáson, 1883. évi julius hó 11-ik napján.

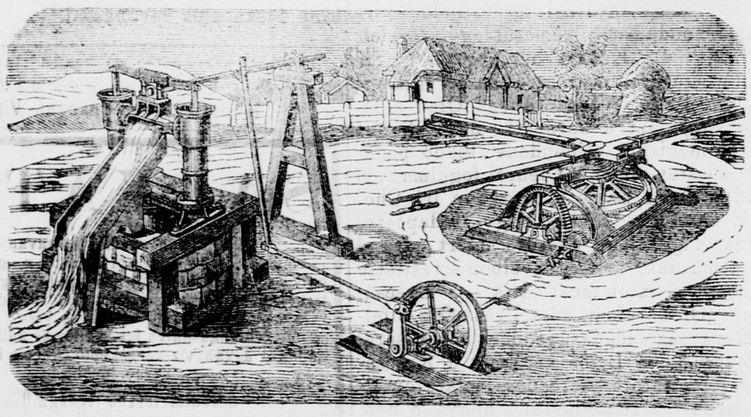
A nánási kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság.

Puky,
járásbiró.

Az első magyar gép- és tüzoltószer gyár, harang és érczöntöde.

WALSER FERENCZ

BUDAPEST. ROTTENBILLER-UTCZA 66.

ajánlja gyárának korunk igényeinek megfelelően berendezett **vizmüvi** osztályát az **ármentesitő társulatok**, a megyei és magán mérnök urak **gőzmalom-** és gyártulajdonosok, a megyei és városi közhatóságok

és a gazda közönség becses figyelmébe.

A szivattyu-gyár készit

ármentesitő, körfuró, bányaszivattyukat

házi és gazdasági kutakat-, vállalkozik

GYAPJUMOSODÁK, VIZVEZETÉKEK, GÖZ- és ZUHANY-FÜRDŐK

berendezésére és minden

VIZMÜ MUNKÁLATOKRA.

A gyár készitményeiért teljes jótállást vállal.

Kivánatra költségvetések és képes árlapok dijmentesen bocsáttatnak rendelkezésre.

Debreczen, 1883. Nyomatott a „Debreczeni Ellenőr“ könyvnyomdájában. Piacz, SIMONFFY-ház.